

Tweede voortgangsbericht verdoofd castreren (16-06-2008)

Inleiding: Nederlandse supermarkten en marktpartijen in de foodservice en industrie hebben aangegeven dat zij zich inspannen om, naast vers vlees, ook zoveel mogelijk vleeswaren en andere vleesproducten van tomen varkens te betrekken waarvan de beren verdoofd gecastreerd zijn. Daartoe hebben CBL, COV, LTO Nederland en NVV, ondersteund door het ministerie van LNV en de Nederlandse vereniging tot Bescherming van Dieren, in november 2007 de Verklaring van Noordwijk ondertekend. Verdoofd castreren wordt gezien als een tussenoplossing zolang het streven om per 2015 volledig te stoppen met castreren niet is bereikt. Hierbij is de inzet deze tussenoplossing zo kort mogelijk te laten duren. Verdoofd castreren is kostenverhogend. Deze kosten zullen door marktpartijen die in hun leveringsvoorwaarden eisen stellen ten aanzien van verdoofde castratie aan de varkenshouders gecompenseerd worden. De inzet is dat de supermarkten en marktpartijen uit foodservice en vleeswarenindustrie in Nederland zich inspannen om, naast vers vlees, ook zoveel mogelijk vleeswaren en andere vleesproducten van tomen varkens te betrekken waarvan de beren verdoofd gecastreerd zijn. De ondertekenaars zullen voor 1 juli 2008 verantwoording afleggen over hun inspanningen. De ondertekenaars hebben aangegeven te gaan werken aan een praktische en betaalbare manier om de biggen te verdoven. Ook maken de betrokken ketenpartijen transparant hoe ze de borging gaan inrichten. Ten behoeve van de compensatie aan varkenshouders is het LEI gevraagd een rekenmodel te maken van de kosten alsmede een voorstel hoe deze kosten betaald gaan worden.

Voortgang van het onderzoek: Momenteel vindt praktijkonderzoek plaats met twee verschillende CO2 apparaten. Er worden nog enkele laatste aanpassingen doorgevoerd. Naar verwachting is op zeer korte termijn een door de zeugenhouder zelf toe te passen methode beschikbaar.

De economie van verdoven: Alhoewel de kosten nu nog niet exact bepaald kunnen worden kan in principe uitgegaan worden van een startinvestering per zeugenbedrijf van om en nabij de duizend euro.ⁱ Er waren in mei 2006 in Nederland 3.755 bedrijven met zeugen. Momenteel zullen dat er nog om en nabij de 3.500 zijn. De voorlopige schatting van de totale investering bedraagt 3,7 miljoen Euro, inclusief 200.000 Euro voor het uitwerken en op poten zetten van de borging in het IKB systeem. Laatstgenoemde kosten zullen de deelnemende zeugenhouders via het IKB in rekening worden gebracht. Er wordt vanuit gegaan dat de investering moet worden afgeschreven in drie jaar. Naast de investeringskosten zijn er de variabele kosten bij de vermeerderaar (pijnstillers voor napijn, onderhoud apparaat, aankoop gasmengsel, auditkosten IKB borging, en overige). Deze variabele kosten worden, met de huidige kennis, ingeschat op 34 cent per beerbig, zijnde 10 cent arbeidskosten, 6 cent voor het gas, alsook 18 cent voor een pijnstillers. Bij 10 miljoen beerbiggen betreft dat een bedrag van 3,4 miljoen per jaar. Gerekend over een periode van drie jaar bedragen de totale kosten voor de zeugenhouderij 13,9 miljoen euro, zijnde minder dan een halve euro per beerbig. Deze nieuwe methode van verdoven met een gasmengsel vraagt weliswaar een voorinvestering. Maar ten opzichte van injectie met lidocaïne wordt hiermee over een periode van drie jaar een besparing van meer dan 30 miljoen euro gerealiseerd.

De totale varkensvleesconsumptie in Nederland is 680.000 ton, waarvan 215.000 ton wordt geïmporteerd. De verhouding vers-verwerkt wordt voor Nederland geschat op 57:43, waarbij gehakt, verse worst en slavinken tot de categorie vers worden gerekend. Van de 388.000 ton vers varkensvlees wordt 53% via het supermarktkanaal verkocht (buitenhuishoudelijk 35%, slaggers 9%, rest 3%), hetgeen resulteert in een jaarlijks volume van 206.000 ton vers varkensvlees (inclusief been) in het supermarktkanaal in Nederland. Een deel hiervan wordt geïmporteerd, maar hierover zijn geen cijfers beschikbaar. De vier supermarktketens Superunie, Super de Boer, C1000, en AH hebben in 2007 in totaal 745 miljoen Euro aan vers varkensvlees omgezet. Dit is exclusief fondue- en barbecuevlees. Bij een gemiddelde consumentenprijs van 6,50 euro per kg (PVE, 2008) komt dit overeen met een volume van 115.000 ton vers varkensvlees in deze vier supermarktketens.ⁱⁱ Over 115.000 ton per jaar gedurende 3 jaar komt 13,9 miljoen euro overeen met 4,0 cent per kg (1 cent investering, 3 cent variabele kosten).

Compensatie aan de zeugenhouder: Rechtreeds de compensatie van de extra kosten aan de zeugenhouder doen toekomen is niet mogelijk. De marktpartijen die de Verklaring van Noordwijk hebben ondertekend, hebben geen rechtstreekse relatie met de 3500 zeugenhouders in Nederland. Er moet als het ware een *bypass* van de markt naar de zeugenhouder komen. Daarnaast betreft het een voorinvestering: het verdovingsapparaat moet nu bekostigd worden terwijl het vlees van de verdoofd gecastreerde dieren pas over een half jaar in de schappen ligt en daadwerkelijk geld oplevert. Het systeem moet transparant zijn, en er moet ook daadwerkelijk een prikkel tot deelname door de zeugenhouders vanuit gaan. Daarnaast moet het een eenvoudig administratief systeem zijn, om

de uitvoeringskosten te beperken. Omdat het systeem tijdelijk is, partijen willen immers vóór 2015 helemaal stoppen met castreren, moet vooraf duidelijk zijn hoe het compensatiesysteem wordt ontbonden. Belangrijker is echter de start: hoe wordt de tijd tussen castratie en het leggen van het vlees in het schap overbrugd, en daarmee dus de voorfinanciering? Het LEI adviseert een model te hanteren waarbij sprake is van een vorm van fondsvorming, zodat de veel goedkopere methode van verdoven met een gasmengsel kan worden gebruikt. Dit advies geldt niet als door welke omstandigheid dan ook gebruik gemaakt gaat worden van lidocaine of alleen de pijnstillers. Via de reeds bestaande IKB structuur in de primaire sector kan de vergoeding uit het fonds naar de zeughouder worden gerealiseerd én ook geborgd.

Financiële stromen: Het rekenmodel is in grote lijnen gereed: koppelen van de kosten van verdoven aan de afzetvolumes leidt tot een bedrag dat in een opslag van 4,0 cent (1 cent voor de investering, 3 cent voor de variabele kosten) per kg vlees is uit te drukken. Vanuit bancaire zijde is aangegeven dat als bekend is om hoeveel geld het gaat en wie garant staat voor het aflossen van het fonds er mogelijkheden zijn dit op korte termijn voor te financieren. De hamvraag is echter wie garant staat voor de terugbetaling. Hier is nog geen overeenstemming over. Het systeem dat de leden van het CBL en enkele andere afnemers voorstaan is het volgende: Afnemers willen per 1 januari vlees van verdoofd gecasteerde varkens. Dit staat in de leveringsvoorwaarden en is daarmee onderdeel geworden van de kwaliteitseisen voor varkensvlees. Retailers hebben aangegeven dat de meerkosten die dit met zich mee kan brengen vergoed zullen worden. Dit gebeurt via de normale handelspraktijk.

Vanuit de voorgaande schakels in de keten wordt aangegeven dat het volgen van de normale handelspraktijk door de schakels in de varkensvleesketen er niet in resulteert dat de vergoeding terecht komt bij het zeugenbedrijf. Er is immers geen één op één relatie tussen de leveranciers aan eindafnemers (binnen- en buitenlandse slachterijen, grossiers, en vleeshandelaren) en de zeughouders. Daarnaast is er in de slachterij geen koppeling tussen de herkomst van de big en het vleesvarken dat wordt geslacht. Zij stellen derhalve voor dat eindafnemers hun vergoeding voor de meerkosten rechtstreeks in het fonds storten. Daarmee ontstaat de vereiste zekerheid voor de financiering van het fonds. Deze zekerheid kan worden verkregen middels een contractuele garantie dat eindafnemers het geld binnen een bepaalde afgesproken termijn terugbetalen, naar rato van het omzetaandeel vers varkensvlees.

Tussenbalans: Er is tot nu toe geen overeenstemming bereikt over de wijze waarop de vergoeding geregeld wordt. Beide opties, handelspraktijk en fondsvorming, hebben voor- en nadelen. De normale handelspraktijk is de eenvoudigste optie, maar biedt onvoldoende zekerheid. Fondsvorming biedt de grootste zekerheid dat het geld ook bij de zeughouder terecht komt. Maar hiervoor is onvoldoende draagvlak bij marktpartijen. Overwogen moet worden te zoeken naar een hybride tussenvorm die een balans aanbrengt tussen zekerheid en eenvoud. Dit zou mogelijk kunnen op basis van fondsvorming voor de investeringskosten en de 'normale handelspraktijk' voor de variabele kosten.

Daarbij zullen nog enkele aspecten als het organiseren van de financiering, het nagaan van de juridische aspecten, de verhouding tot de Mededingingswet, en het vastleggen van de gevraagde zekerheid geregeld moeten worden. De datum van 1 juli nadert met rasse schreden. De partijen die de Verklaring hebben ondertekend, beginnen een risico te lopen als niet op korte termijn knopen worden doorgehakt. De kosten van het reputatieverlies kunnen dan wel eens groter worden dan de kosten van het verdoven.

Gé Backus

ⁱ Inclusief aflevering en installatie, voorziening voor geforceerde zuurstoftoevoer, instructie cursus, flessen, behandelkar, en 1e IKB audit. Er wordt van uitgegaan dat de helft van de bedrijven twee en de andere helft drie verdovingseenheden nodig heeft.

ⁱⁱ Het verschil tussen de varkensvleesaankopen in supermarkten (206.000 ton) en de jaarlijkse omzet bij de vier genoemde supermarkketens (115.000 ton) wordt veroorzaakt door: (1) omzetten bij overige supermarktetens, vooral discounters; (2) de omzetten in de supermarkten zijn netto verkochte kg terwijl de nationale statistieken uitgedrukt worden in ton vlees inclusief been; (3) in de vermelde omzetcijfers van supermarkten zijn fonduevlees en barbecuevlees niet meegenomen; en (4) de berekende omzet van vers vlees in het supermarktkanaal is gebaseerd op inschattingen van de verhouding vers-verwerkt en de verhouding afzet via supermarktkanaal, buitenhuishoudelijke markt en overige.